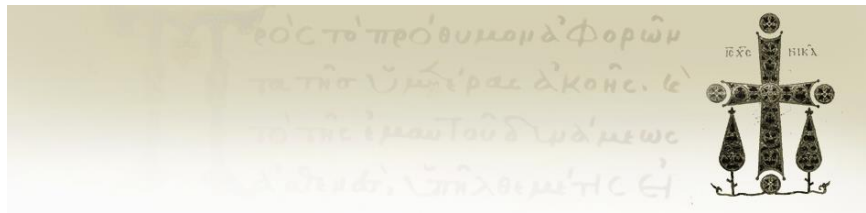

Zamyšlení

na duchovní témata se ctihodným
a v Bohu zesnulým starcem
Georgiem Grigoriatským († 2014)

„Čím více se člověk zbavuje egoismu, tím více
naplňuje své nitro pravou láskou a Boží blahodatí.“

„Čím více se člověk zbavuje egoismu, tím více naplňuje své nitro pravou láskou a Boží blahodatí.“

Starec Georgios Grigoriatský († 2014)

Jak se může věřící zbavit starého „padlého člověka“?

Všichni cítíme, že na sobě neseme stopy „starého člověka“[1]. Jeho hlavní charakteristikou je sebeláska, to znamená nemocná a egocentrická „láska“, zaměřená na sebe. Tato sebeláska nám nedovoluje opravdově a nesobecky milovat Boha a člověka. Sebeláska také rodí další vášně. Jako vášniví lidí, jimiž ve skutečnosti jsme, se nemůžeme bezvášnivě sjednotit s jinými lidmi a věcmi. Naše vztahy se stávají vášnivými a sobeckými a brání nám v tom, abychom se opravdově radovali spolu s našimi bližními, jakož i nacházeli radost v ostatních dobrých věcech na tomto světě. To nás nakonec vede k osamělosti, k prázdnotě, do slepé uličky.

Když hovoříme o „starém člověku“, máme na mysli naše nemocné sebevědomí, kterým trpíme, jeden více, druhý méně, ale v určité míře my všichni bez výjimky.

Jak se můžeme zbavit této vážné duchovní choroby, která naplňuje jedem celé naše bytí?

Naším lékařem by se mohl stát jen někdo, kdo by byl zbaven této škodlivé vášně, někdo svobodný od této choroby. Pouze někdo nový, nějaký nový člověk by mohl udělit také nám schopnost překonat tuto nemoc starého člověka a stát se novým člověkem.

Všichni dobře víme, že tímto novým člověkem je Bůh, náš Spasitel Kristus, který podle Písma „hříchu neučinil a v jehož ústech nebyla nalezena lest“ (srov. 1Pt 2,22).

Ježíš Kristus ze své nekonečné lásky k nám nabízí nám všem, abychom se s Ním sjednotili, aby nám tím předal svůj vlastní „nový“ život.

Svatým křtem, skrze tajinu pomazání, božským přijímáním, tím vším se uskutečňuje naše „vtělení“ do těla Kristova a naše „oživení“ ze strany Krista.

Každý křesťan, který se účastní života v Kristu, uvnitř Jeho (mystického) Těla, kterým je Církev, obdržel pomocí Blahodati Ducha Svatého „semínka“ nového života. Musí však nadále vést (duchovní) zápas, aby své nitro očistil, jak jen to je možné, od vášní a ozdobil ho ctnostmi.

Řekněme to jednoduše: čím více člověk vyprázdní ze svého nitra sobectví, tím více ho naplní pravou láskou a Boží blahodati. Čím více se omezuje starý člověk v nás, tím více roste ten nový. Tento přechod od starého k novému člověku není snadný, neboť vášně jsou v nás hluboko zakořeněny a je neskutné je vymýtit.

Očištění od vášní je nepřetržitý a dlouhodobý boj. Jde o zápas pokání. Každý den musíme činit pokání ze svého „starého člověka“, tj. z naší hříšnosti, naší vášnivosti, naší sebestřednosti, naší neschopnosti zcela a dokonale milovat našeho Boha Otce a našeho bližního. A proto jsme každý den povoláni usilovat o lásku, pokoru, čisté vyznání, střídmost, spravedlnost, nepřemýšlení o zlém a modlitbu.

Takto se v nás postupně odehrává nové duchovní zrození, zrození nového člověka, který je naplněn milostí – blahodati Ducha Svatého.

Stejně jako je každý porod doprovázen bolestmi, tak i duchovní zrození předpokládá bolestné pokání. Když přibíjíme starého člověka na kříž, zakoušíme bolest, ale pak v nás bývá vzkříšen nový člověk. Býváme ukřižováni spolu s Kristem, abychom byli spolu s Ním zase vzkříšeni.

Takže s pomocí našeho trpělivého a každodenního zápasu o pokání se zbavujeme starého a *padlého člověka* a proměňujeme se v *nové stvoření*. To se stalo v životě našich svatých, kteří nám svými zázračnými životy ukazují cestu.

A jaké je pamatování na smrt a jaký je její význam?

Vzpomínka na smrt nám pomáhá překonat starého člověka, protože to přináší ponížení naší duši. Když zapomínáme na smrt, začínáme mít iluzi, že jsme na zemi věční, a to zvyšuje naši domýšlivost, naši chamtivost, naše uctívání

vlastního těla, naši touhu vykořisťovat jiné lidi. Vzpomínka na smrt nám naopak dává pocit našich hranic na zemi a důležitost, jakou mají naše vlastní skutky, naše slova, naše myšlenky na věčnost a posmrtný život.

To nám pomáhá v tom, abychom s ohledem na věčnost zacházeli se současným životem vážně, abychom zbytečně neztráceli náš pozemský život lehkomyšlně a bezohledně, a tak ignorovali jeho důsledky.

Proto také starořecký moudrý filosof Sokrates pravil, že „správně uvažující o pravdě se cvičí ve smrti, a tito (filosofové) se pak nejméně ze všech lidí smrti obávají“.

Svatý Jan Zlatoústý nám doporučuje často navštěvovat hřbitovy, abychom uvažovali o marnosti věcí lidských.

Všichni dobře víme, že po návštěvě hřbitova jsme pokornější, soucitnější, méně připoutaní k věcem materiálním a otevřenější vůči Bohu a člověku.

Vzpomínka na smrt, o které svatý Jan Klimakos a další svatí Otcové hodně napsali, nemá nic společného s nemocným, melancholickým a neurotickým stavem. Něco takového nemá prázdný smysl pro naši duši, protože to naopak přináší zoufalství, jež může být překonáno pouze s pomocí duchovníka.

V Bohu konané pamatování na smrt je charismatický a duchovní stav, který přináší duši pokoru, mír a radost. Je to dar od Boha, a měli bychom o něj Boha žádat.

A jak se dosahuje pamatování na Boha?

Čím více člověk překračuje život zaměřený na sebe a čím více miluje Boha, tím více o Bohu přemýšlí.

Člověk myslí na to, co ho zajímá a co miluje. Potvrdil to také náš Pán svými slovy: „Kde je váš poklad, tam je i vaše srdce.“ (Mt 6,21)

Studium Božího slova v rámci Písma Svatého a v dílech církevních Otců, naše přátelství s lidmi duchovními, kteří milují Boha, naše vřelá modlitba, naše pravidelná účast na posvátných bohoslužbách a naše častá a důstojná účast na svatém Přijímání v nás prohlubují Boží lásku, a také proto i pamatování na Boha.

Svatý Řehoř Teolog nám radí: „Μνημονευτέον του Θεού μάλλον ή αναπνευστέον.“ To znamená, „Mysleme (a pamatujme) na Boha častěji, než když dýcháme.“

Neustálá vzpomínka na Boha přináší duši hluboký pokoj a radost i v nejtěžších životních situacích.

Co je to modlitba mysli (tzv. noetická) a modlitba srdce?

Pamatování na Boha v člověku projevuje společenství s Bohem, a je proto srovnatelné s modlitbou. Zápas o neustálé vzývání posvátného Kristova jména s modlitbou: „Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou hříšným,“ neustále obnovuje v člověku myšlenku na Boha a také společenství s Bohem. Také proto apoštol Pavel napsal Soluňským věřícím: „Modlete se bez ustání.“ (1 Sol 5,17)

Pamatováním na Boha a modlitbou člověk odhaluje skutečnou ušlechtilost své přirozenosti, která je hranicí mezi viditelným a neviditelným světem a „zbožštěným člověkem“; přičemž překračuje fyzickou nutnost, rozšiřuje svou existenci směrem k Bohu, zakouší osvobození ode všeho, co ho drží v zajetí na této zemi.

Aby však byla modlitba pravdivá, musí to být modlitba celého člověka, nejen jeho rtů ani pouze jeho mysli anebo jeho srdce.

Dokonalá modlitba probíhá v mysli člověka (viz noetická modlitba) a zároveň v srdci. Mysl se modlí skrze srdce, které je centrem lidské existence. To znamená, že se každý člověk ze své hloubky a ve svém nitru modlí, aby byla naplněna Boží výzva: „Budeš milovat Pána, svého Boha, celou svou duší, celým svým srdcem, celou svou silou a celou svou myslí, a svého bližního jako sebe sama.“ (srov. Mk 12, 29-31) Tímto se člověk nabízí Bohu ve své celosti a úplnosti.

Pro tento případ se v modlitební praxi používá tzv. jednovětá modlitba: „Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou hříšným“, která ve svém stručném vzývání pomáhá člověku soustředit svou mysl a ponořit ji do srdce.

O způsobu a metodě této modlitby psali ze své zkušenosti světcí, kterým říkáme „Neptičtí Otcové“. Existuje sbírka děl těchto svatých Otců nazvaná „Filokalie“. A rovněž slovo „filokalie“ má zvláštní význam a je pro pojmenování tohoto díla velmi charakteristické. Pomocí modlitby mysli a srdce se totiž věřící sjednocuje s Bohem, respektive Boha (svým duchovním zrakem) nazírá, což je považováno za vůbec nejkrásnější věc na světě, za *nejvyšší dobro*.

Protože ale existuje riziko určité záměny mezi srdeční modlitbou a různými způsoby meditace a modlitby, jak se tyto praktikují ve východních náboženstvích, domnívám se, že je třeba zde objasnit několik bodů:

1) Nejen jednovětá modlitba „Pane Ježíši Kriste...“, ale rovněž každá modlitba Církve, jako je třeba zcela základní a Bohem předaná „Modlitba Páně“ (Otče náš) musí být rovněž modlitbou mysli a srdce, to znamená, také ona musí vycházet z nejhlubšího našeho bytí.

2) Získání daru nepřetržité noetické a srdeční modlitby není pro nás pravoslavné křesťany primárně záležitostí metody či nějaké techniky, ale otázkou „zkroušeného“ srdce, tj. srdce, které činí pokání, které cítí bolest za své hříchy, a které se tímto stává pokorným. Bez takto zkroušeného a pokání činícího srdce nemůže žádná metoda ani technika modlitby, jako je např. použití nádechů a výdechů, přinést opravdovou modlitbu.

3) Modlitba mysli i srdce předpokládá (a vyžaduje) naši účast na životě Církve, naši účast na svatých Tajinách, na zachovávání Božích přikázání a na poslušnosti našeho duchovního otce. Nejedná se tedy o individualistický (soukromý) přístup k Bohu. V Církvi přijímá pokorný křesťan Boží blahodář a ta poté v jeho nitru působí ve spolupráci (synergicky) s jeho vlastní vůlí, a vytváří skutečnou modlitbu.

4) Na závěr tohoto pojednání o modlitbě bych chtěl říci, že dnešní člověk naléhavě potřebuje modlitbu, aby se nestalo, že bude pohlcen současným, hluboce materialistickým způsobem života, že zapomene na jeho Bohu podobné bytí, to jest na jeho božský původ a božské poslání jeho života.

Ba co víc, modlitba je potřebná k tomu, abychom si dokázali udržet svou vnitřní jednotu, rovnováhu a pokoj ve všudypřítomném a vskutku hrozném rozdělení, nerovnováze a všeobecném převrácení (všech hodnot) současného světa. A tím, že zachováme neustálý pocit Boží přítomnosti a Boží péče v našem životě, nebudeme muset zažívat „úzkostné“ stavy, zoufalost anebo prožívat současný svět jako něco prázdného, co „postrádá smysl“.

Neustálým vzýváním Kristova sladkého a posvátného jména budeme moci cítit Krista ve svém srdci, vyhýbat se hříchu, kultivovat pocity lásky k Bohu a lidem, zachovávat pokoj sami se sebou a přenášet ho také na ostatní lidi kolem sebe.

Dovolte mi, abych vám předal jednu bratrskou radu z duchovní tradice Svaté Hory: Čím častěji pronášíme modlitbu „Pane Ježíši Kriste...“, tím blíže se

přibližujeme k Bohu a tím více blahodati a síly získáváme, abychom mohli čelit různým potížím a pokušením v našem životě.

Jak vidíte budoucnost helenismu a pravoslaví v dnešní době apostaze?

S velkou bolestí zjišťujeme, že v určité skupině obyvatelstva, dnešních Řeků, převládá odpadnutí od Boha našich Otců, ba dokonce antikřesťanský a anticírkevní duch, který se občas stává zjevným, ale jindy zcela plíživým a lstivým pronásledováním Církve, organizovaným, provázeným s jistou metodičností a mánií.

V naší zemi (tj. v Řecku) se postupně rozvíjí politika ateismu a antikřesťanství, která má za cíl učinit z Řeků nepřátele Krista. Využíváno je k tomu účelu vzdělávání, výuka, rozhlas, televize a tisk. Nadto nade všechno je uplatňována ironie a marginalizace těch, kteří se odvažují vyznávat víru a lásku k Církvi. Dospěli jsme dokonce do takové démonické situace, že i ateističtí teologové ve školách mohou propagovat ateismus.

Přidáme-li k výše uvedenému rovněž důsledek, jaký mohou mít na morálku a víru našich spoluobčanů invaze cestovního ruchu a západního materialistického životního stylu do naší země a rovněž vstup do trychtýře Evropské unie, uvědomíme si, že procházíme největším duchovním nebezpečím, jakým jsme dosud jako řecký pravoslavný národ kdy procházeli.

Nejhorší ze všeho je, že jsme si toto nebezpečí stále ještě plně neuvědomili, že neexistuje řádná duchovní bdělost a rezistence, neexistují žádné prorocké osobnosti, až na výjimky, které nezištně a odvážně odsoudí nástroje Antikrista, kteří vyzvou zbožné lidi k duchovní mobilizaci, kteří řeknou nové „NE“ (ÓCHI) pravoslavného helenismu tomuto novému dnešnímu a dokonce ještě horšímu duchovnímu zajetí, které ohrožuje náš (řecký) národ.

Věřím, že úsilí nepřátel našeho národa, vedené za účelem odkřesťanstění Řeků, má za cíl ztrátu řecké identity a charakteru všeho toho, co nás obklopuje, aby Řekové, kteří budou takto duchovně a národně ujařmeni, se stali snadnou kořistí mezinárodních zájmů a totalitních ideologií.

Jde o zběsilý pokus nepřátel Církve vysmát se do očí těm Řekům, kteří jsou ve své víře neukotveni, a zejména mladým lidem, a zesměšnit nám předanou křesťanskou víru, aby mnohé z nich oddělili od Církve.

Pokud my, moderní Řekové, ztratíme Krista nebo ho odložíme stranou, ztratíme také naši duchovní svobodu, schopnost pokračovat v plodné tradici pravoslavného humanismu v této zemi.

Proto je čas, abychom my všichni nyní začali duchovně zápasit, vzdorovali, vyznávali naši víru a stávali se vyznavači naší víry, ať už nás to bude stát cokoli.

Věřím, že náš boj je dnes veden ve prospěch naší víry a vlasti, respektive, jak to řekli bojovníci z roku 1821: „Za svatou víru v Krista a za svobodu naší vlasti“. Za duchovní svobodu, která je nezbytným předpokladem národní nezávislosti! V tomto krvavém boji jsou vyzýváni všichni, a já věřím, že jde o většinu nás Novořeků (Νεοέλληνες), aby zůstali věrni hodnotám, za které se obětovali naši předkové (při Osvobození z roku 1821).

Nejnebezpečnějším pro naši zemi, dokonce ve srovnání se všemi možnými vpády cizozemců, kteří napadají na naši rodnou zemi, je anti-křesťanský ateismus, protože ten zabíjí naše duše a mění naše vědomí a naše myšlení.

V kritických dobách našich dějin Bůh vždy zjevil osvícené muže jako svatého Kosmu Etolského a Makrigiannise, kteří inspirovali a probouzeli vědomí lidu a utvrzovali ho v jeho pravoslavné víře a národním smýšlení.

Věřím, že i dnes Boží milost a *Vítězná vojevůdkyně v boji našeho národa* (Přesvatá Bohorodice) se postarají a vymyslí nějaký plán pro naši spásu, a náležitě tak zareagují na zápas, bolest, pokání a slzy těch, kteří se nepoklonili současným Baalům (modlám) všudypřítomné apostaze.

Máme také příklad Ruska, kde 70 let perzekuce proti Církvi nedokázalo vymazat víru z širší vrstvy zbožného ruského lidu, ale naopak ji spíše utvrdit a prozářit.

Ježíš Kristus, Bohočlověk, Ukřižovaný a Vzkříšený, a nikoli d'ábel, má poslední slovo v dějinách lidstva, a tak bez ohledu na to, jak se obloha občas zatahuje mraky, my nepřestáváme doufat.

Zdroj:

Αρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου, Αγ. Όρους, «Αγιορείτικη Μαρτυρία» (Svědectví Svaté Hory), č. 2, s. 70-75.

Poznámka pod čarou:

[1] Ef. 4,20-28

„Ale vy ne tak jste se vyučili následovati Krista. Ač jestliže jste ho slyšeli a o něm byli vyučeni, jakž ta jest pravda v Ježíšovi. Totiž, složiti ono první obcování podle starého člověka, rušícího se, podle žádostí oklamávajících, obnoviti se pak duchem myslí vaší. A obléci nového člověka, podle Boha stvořeného, v spravedlnosti a v svatosti pravdy. Proto složice lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové. Hněvejte se, a nehřešte; slunce nezapadej na hněvivost vaši. Nedávejte místa ďáblu. Kdo kradl, již více nekrad', ale raději pracuj, dělaj rukama svýma, což dobrého jest, aby měl z čeho uděliti nuznému.

připravil a přeložil Michal Dvořáček

Odkaz:

<https://www.orthodoxianewsagency.gr/agioreitika/oso-o-anthropos-adeiazei-apo-ton-egoismo-tou-toso-gemizei-me-tin-alithini-agapi-kai-ti-xari-tou-theou/>